HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בא חרים ונטל חלקו וחלק חביריו שש וכן פשחור וכן אימר (א) א] התקינו נביאים שביניהם שאפי' יהויריב ראש משמרות עולה לא ידחה ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהויריב טפל לו אלא אשארא ב]: רב אשי אמר הנך שית שני עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו דכתיב [1]באדין בטילת עבידת בית אלהנא ג] די בירושלים וכתי' [2]ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר ד] דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא הותנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב [3]ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך: גופא אשבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר ה] משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [4]בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' ב)שבע שכיבשו מנלן דקאמר כלב [5]בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה ו] [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר גשנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור ז] ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא ח] מפליג נחלות קאמר [6]בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע כיבשו ושבע שחילקו מנלן איבעית אימא מדשבע כיבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר:

מתני' ד)באין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת ט] ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד י] עולם גאין פוחתין משתי חצוצרות יא] מתשעה כנורות ומוסיפין עד יב] עולם והצלצל לבד:

גמ' יג] תמידין ומוספין טובא הוו התנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת יד] ולימים טובים סימנא בעלמא וה"ק אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים

וכן חרים וכן פשחור וכן אימר. ויהויריב שוב לא עלה: **רב אשי אמר.** לעולם וכן בשניה ו) אמוראי שביעית קאי ורבנן היא ודקא קשיא לך לעיל [יב:] דבשביעית חרוב לא קשיא דשית שני קמאי מבנין הבית עד דסליק עזרא וקידש ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויובלות דל שית שנין משני הבית משכחת שנת ת"כ בשביעית כיצד ארבע מאה (ושית שנין) תמניא יובלי וארבע סרי שני תרי שבועי ובשנת תכ"א שהיא מוצאי שביעית חרב: ומנלן דעד שית שני לא סליק עזרא **דכתיב באדין בטילת וגו'.** אלמא בשנת שתים לדריוש התחיל הבנין: **וכתיב ושיציא ביתא וגו'.** אלמא בשנת שש נשלם הרי חמש טו] שנים ובאותו זמן לשנה הבאה שהיא שנה שבית לבנין עלה עזרא ובא לירושלים בחדש אב ועד תשרי שהוא שבע לבנין לא התחיל למנות: **בר תמנן נכי תרתי.** דמשילוח מרגלים עד שנכנסו לארץ אינו אלא ל"ח לבד משנת השילוח דהא ב) בשניה ליציאת מצרים נשתלחו: **מדלא משכחת ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכתה העיר.** דליהוי יובל אי לא מדלית ארבע עשרה לכיבוש ולחילוק: **מתני' מתשעה כנורות.** לא אתפרש טעמא: **והצלצל לבדו.** צלצל אחד היה שם ולא יותר וטעמא מפרש בגמ' [ע"ב]: **גמ'** ג) קס"ד כדי לשבת ולשני ימים טובים דווקא קאמר דלהכי בעינן ששה שאם יבאו יחד שבת ושני ימים טובים של ראש השנה ולא יוכלו לבקר יהו להם אילים טז] מזומנים: **בעלמא קאי.** דבכל ימות השנה נמי בעינן ששה ולאו משום שבת וראש השנה אלא משום דבן בג בג וכדמפרש בסמוך [שם]: **סימנא בעלמא.** שלא תטעה בגירסא שלא תשנה ארבעה או חמשה משום הכי נקט הנך שלשה ימים דבעו ששה תמידין: ז) **ארבעה ימים קודם שחיטה.** ומשום הכי בעינן ששה לעולם דבשעת חינוך נתנו שם ששה ד) מבוקרין

ח) **משמרתו** של יהויריב בשניה מי הואי. הקשה רבינו אלחנן דהא אמרי' ב"ק (דף קי.) נתן הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב אלמא שהיה בבית שני ויש לומר דהא מתני' מיתניא יז] סמוך לבית ראשון אי נמי לא יהויריב דווקא אלא יח] המשמר תחת יהויריב: **שאפי'** משמרתו של יהויריב עולה. פרש"י שוב לא עלה וזהו תימה דמנא ליה שוב לא עלה דהא משמע שיכול לעלות מדקאמר שאפילו משמרתו של יהויריב עולה ועוד הקשה רבינו אלחנן דהרבה עלו יט] ואין פשוט לנו שלא עלה ואמר רבי דמכל מקום יכול להיות שעלה יהויריב והכא קא פריך הכי משמרתו של יהויריב בשניה מי הואי כ] כי כ"ד היו אלו נגד המשמרות שלא עלו שחלוקות לארבע ועשרים משמרות ושימשו תחתיהם:

הנך שית עד דסליק עזרא וקדיש לא קחשיב. צריך עיון לאמאי דפירשתי דכי נמי גלו השבטים מנו נמי יובלות כדי לקדש השמיטין א"כ בגלות דבבל קודם דסליק עזרא נמי היו מונין ואמאי התחילו למנות כי סליק עזרא וי"ל דלא דמי דודאי ט) בעוד ישראל על אדמתם כי נמי אין יובל נוהג שמיטה נוהג בחרישה וזריעה והיו מקדשין אבל בגלות לא היו מקדשין כלל שביעית וצ"ע דכי נמי היו בגולה היו צריכין לקדש שביעית מפני שמיטת כספים שנוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ ואם הוא כך דשביעית אינו תלוי ביובל כי נמי ישראל בגלות ואינן כלל על אדמתן למה לא ימנו שמיטין כמו מקצת ישראל על אדמתן ואף על גב דאין כל יושביה עליה מונין שביעית אף על גב שאין מונין יובל:

אותו זמן לשנה הבאה. שהוא שלש כא] (ועשרים) באדר עלה עזרא מבבל ועלה ירושלים בחדש החמישי שאיחר במהלך הדרך מחדש אדר עד חדש אב:

כלב כמה הוי בר תמנין נכי תרתין. והקשה רבינו אלחנן כב] והא מנין לנו שבשנה שניה דווקא היה כלב בן מ' שנה דלאו הוא כי עבר ישראל את הירדן בר תמנין נכי תרין כג] שמא התחיל שנת הארבעים ואחד שלו ובשילוח מרגלים היה בסוף הארבעים שהרי שנות כלב כד] לא מצינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר תמנין נכי חד ומנא להש"ס הא דז' כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו בודאי שז' כיבשו וז' חילקו:

מאי כדי לשבת סימנא בעלמא. הכא מפרש מעיקרא דכדי לשבת סימנא בעלמא אבל במנחות פרק התכלת (דף מט: ושם) לא אמר הכי עד במסקנא דקאמר התם אמר רבינא לרב אשי הני ששה שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא כה] דווקא נקט לשבת וה"פ אם היו ב' ימים ראש השנה ביום החמישי וביום ששי ביום הראשון יבקרו התמיד שהוא ארבעה ימים קודם שחיטתו של ה' בשבת ושל יום ו' שהוא שני לר"ה יבקרו ביום שני שהוא ד' ימים קודם שחיטתו וכן של שבת מבקרו ביום ג' ופריך שבעה הוו דהא איכא לפרא דחד בשבתא שגם הוא טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטתו וא"כ היאך יפחתו מז':

י) **ומוסיפין** עד עולם עד כמה אמר רב הונא ואמרי לה כו'. ואמר רבי דהא ודאי פשיטא שיוכלו להוסיף עד כו] העולם אלא בעי עד כמה יהא הידור מצוה וא"ל לחפש יותר אחר כהנים אמר רב הונא עד ק"כ דהא אשכחן בקרא (דה"ב ה) שחפשו אחרי ק"כ כהנים לתקוע בחצוצרות ולא יותר אי נמי דהא פשיטא דאין מוסיפין עד העולם שאם יוסיפו יותר עירבוב קלא אמר רב הונא עד ק"כ כהנים יכול להוסיף דהא אשכחנא בקרא דלא חיישינן לעירבוב קלא:

שיטה מקובצת

תוס' משמרתו של יהויריב נ"ב וז"ל הרא"ש ז"ל משמרתו של יהויריב, והא דתנן בב"ק (קי.) נתן את הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב, לאו דוקא יהויריב אלא משמרה ששמשה במקום יהויריב ונקט יהויריב לפי שזמן משמרתו היתה ידועה להם, וכן נמי הא דקאמ' בשלהי סוכה (נו:) משמר בילגה וישבב משמרות ששמשו במקומם קאמר ע"כ: ד"ה **ומוסיפין וכו' ואמר רבי.** נ"ב וכן פירש הרא"ש ז"ל וז"ל תימא והא עד עולם תנן, וי"ל דפשיטא ליה דיכול להרבות עד עולם אלא ששאל עד כמה לוים יש לחזר שיהא השיר מתוקן וכו', א"נ ידע שאין להוסיף לעולם משום ערבוב קלא אלא ששאל כמה יהיו ולא מערבב קלא ע"כ:

מסורת הש"ס

א) ר"ה ג:, ב) זבחים קיח:, ג) ג"ז שם סנהדרין סט: [תענית כט.], ד) מנחות מט:, ה) [מנחות נ.], ו) [לעיל יא:], ז) שייך לע"ב, ח) שייך לעיל, ט) ר"ל שבט יהודה בה"ז, י) שייך לע"ב,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתקינו נביאים: (ב) רש"י ד"ה בר תמנן וכו' בשנה שניה ליציאת: (ג) ד"ה והצלצל וכו' בגמרא הס"ד ואח"כ מ"ה תמידין ומוספין כו' קס"ד כדי: (ד) ד"ה ארבעה וכו' ששה שיהיו מבוקרין:

◆

מוסף רש"י

דקתני כדי לשבת. משמע סימן, כלומר שראוי לג' ימים, ולא קתני לשבת. דליהוי משמע לצורך שבת וב' ימים טובים של ר"ה (מנחות נ.).

הדרן עלך אין נערכין

ר"מ אומר נערך. אם אמר ישראל ערכו עלי, נותן ערכו כפי שנים של עכו"ם, אבל לא מעריך. אבל אם אמר העכו"ם ערכי עלי או ערך אחרים עלי לא אמר כלום (לעיל ה:).

◆

רבינו גרשום

יהויריב ראש [דהוא הוה ראש לכל המשמרות] כדכתיב בדברי הימים: [לעולם רבנן ולעולם במוצאי שביעית והא דקשיא דהוה ליה בשיתא בשבוע הא לא קשיא דהנך חמש שני קמייתא דבנו בית שני עד דסליק עזרא וקידש שמיטות ויובלות לא קא חשיב דכתיב באדין בטילת עד תרתין שנין לדריוש דכתיב ושיציא ביתא דנא עד יום תלת לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש: ואותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא מבבל אלמא שית שנין הוה דלא סליק עזרא וכתיב ויבא ירושלים בחדש החמישי היא שנת שביעית למלך מלמד שמשביעית ואילך התחיל לקדש: כי עברו ישראל הירדן לסוף ארבעים שנה שהיו במדבר הוה כלב בן ע"ח שנים: מדלא משכחת לה י"ד שנה. אחרי שהוכתה העיר יובל אלא א"כ חשבת נמי ז' שחילקו]: מתני': המבוקרים. ממום: גמ': כדי לשבת ולשני ימים טובים טובא הוי. כלומר לצורך שבת ולשני ימים טובים של ר"ה צריכין טלאים הרבה לצורך תמידין ומוספין ואינו די בששה: בעלמא קאי. אימות החול ואתמידין לחודייהו קאמר והאי דקאמר כדי לשבת ולשני ימים טובים. לסימנא בעלמא שצריכין להיות ששה תמידין בלישכה מ"ט כדי שישחטו בכל יום של שבוע ב' תמידין]

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פי"ז מהל' שמיטה ויובל הלכה ג:

מג ב מיי' פ"א מהלכות תמידין הלכה ט:

מד ג מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ז:

◆

תורה אור השלם

1. בֵּאדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִּי בִּירוּשְׁלֶם וַהֲוָת בָּטְלָא עַד שְׁנַת תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס: עזרא ד כד
2. וְשֵׁיצִיא בַּיְתָה דְנָה עַד יוֹם תְּלָתָה לִירַח אֲדָר דִּי הִיא שְׁנַת שֵׁת לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא: עזרא ו טו
3. וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא שְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לַמֶּלֶךְ: עזרא ז ח
4. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְיָ וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ א
5. בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בִּשְׁלֹחַ מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ אֹתִי מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ וָאָשֵׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי: יהושע יד ז
6. וְעַתָּה הִנֵּה הֶחֱיָה יְיָ אוֹתִי כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דִּבֶּר יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר הָלַךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה: יהושע יד י

◆

שינויי נוסחאות

א] אימר התנו נביאים (ש"מ), **ב]** אשארא הכי נמי אשארא (ש"מ), **ג]** בפסוק אלהא, **ד]** נ"ל די היא, **ה]** אומר כן נמלא [תיבות משנכנסו מנו נמחק] (ש"מ), **ו]** ועתה הנה אנכי (ש"מ), **ז]** עבור ישראל ירדן (ש"מ), **ח]** כי קא מפלגי נחלות כנ"ל (ש"מ), **ט]** לשבת ולשני ימים טובים (ש"מ), **י]** עד לעולם אין (ש"מ), **יא]** ומתשעה כנורות (ש"מ), **יב]** לעולם והצלצל לבד (ש"מ), **יג]** גמ' לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה תמידין (ש"מ), **יד]** לשבת ולשני ימים טובים (ש"מ), **טו]** נ"ל ארבעה, **טז]** נ"ל אלו, **יז]** מתניא בזמן בית הראשון (ש"מ), **יח]** בדפו"ר אלא משמרה המשמרת תחת, **יט]** ואיך כנ"ל. יעב"ץ, **כ]** גי' ס"י בסדר היום אלא המשמרות של אלו שחילקום וכו' וכן הוא בנ"ק והגי' שלפנינו הוא ע"פ הרש"ק, **כא]** נ"ק מ"ז ועיין בעזרא ז פ"ח פי' רש"י שפירש באחד לחדש ניסן היה תחלת עליה מבבל ע"ש, **כב]** אלחנן הא מנין (ש"מ), **כג]** גי' נ"ק מס"י: שמא התחיל שנת הארבעים שלו בשנה ראשונה ובשילוח כו' (וכ"ה בש"מ) (פי' נמלא בשנת השילוח היה כלב מ"א שנים ול"ח שנכנסו לארץ) וכשעברו כו', **כד]** בדפו"ר לא מנינן, **כה]** גי' נ"ק אי דוקא, **כו]** עד לעולם אלא (ש"מ),

SHAS MOZNAIM